

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-79-92](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-79-92)

УДК 004:338.432(477)

JEL Classification: Q13

Вікторія Іванівна Кифяк

кандидат економічних наук,

доцент кафедри бізнесу та управління персоналом

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича(Чернівці, Україна)

E-mail: v.kyfyak@chnu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57225067015>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СФЕРИ АГРОБІЗНЕСУ

У статті поглиблено теоретико-прикладні положення цифровізації сфери аграрного бізнесу. Це реалізовано через детальний розгляд сутності цифровізації на основі аналізу існуючих наукових підходів до вивчення змісту цієї категорії, визначення її особливостей та ролі у розвитку економічних систем. Також у статті значна увага приділена дослідженню впливу цифровізації на розвиток сучасного бізнесу, що дозволило конкретизувати сутність поняття «цифровізація аграрного бізнесу» та виокремити передумови впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в аграрній сфері. Також увага приділена визначенню і систематизації переваг і недоліків цифровізації аграрного бізнесу в сучасних умовах.

Ключові слова: цифровізація; аграрна сфера; аграрний бізнес; цифрова трансформація; цифровізація аграрного бізнесу; національна економіка.

Рис.: 3. Бібл.: 24.

Постановка проблеми. Сучасний економічний розвиток зумовлюється значною мірою процесами цифровізації, які поступово проникають у всі галузі та сфери національного господарства. Важливу роль інформаційно-комунікаційні технології почали вже відігравати й у розвитку аграрної сфери. У всьому світі суб'єкти господарювання, які здійснюють свою діяльність у цій сфері, намагаються максимально використовувати потенціал зазначених технологій для підвищення власної ефективності.

Цифровізація проникає в усі процеси, які пов'язані з виготовленням і продажем сільськогосподарської та агропромислової продукції. Переважна кількість підприємств, які здійснюють свою діяльність у цих напрямках, активно залучають або розробляють, адаптують наявні цифрові технології для їх подальшого використання у своїй роботі. Насамперед це робиться з метою отримання переваг, які такі технології формують у довгостроковій перспективі для економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Процес цифровізації аграрної сфери буде відбуватися і надалі, проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у цю сферу буде ще глибшим, оскільки потенціал таких технологій є великим і значною мірою залишається недостатньо вивченим ученими. Таким чином, тема статті є актуальною, особливо з урахуванням сучасних тенденцій у сфері інформатизації, цифровізації окресленої сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сучасного розвитку агробізнесу досліджується в наукових роботах багатьох вчених. Саме роль цифрових технологій у трансформації аграрної сфери, удосконаленні діяльності суб'єктів господарювання, які займаються сільським господарством, розглядається в наукових роботах Н. Коваленко, О. Юрченко, Т. Пауліної, В. Гамалія, С. Кобернюка, В. Карпенка, І. Каліни, Н. Демчишака, М. Руденка, А. Шестакової, В. Ткачука, Т. Мельник, О. Попело та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на результати вже проведених досліджень теоретичних, методологічних, прикладних положень впливу цифровізації на розвиток аграрної сфери, недостатньо дослідженими залишаються питання використання потенціалу таких технологій для трансформації аграрних підприємств, обґрунтування їхніх переваг і недоліків застосування в діяльності цих суб'єктів господарювання.

Метою статті є поглиблення теоретико-прикладних положень впливу цифровізації на розвиток сфери аграрного бізнесу, трансформацію суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Дійсно цифрові технології сьогодні відіграють одну з ключових ролей у розвитку різних галузей і сфер національного господарства. Крім того, використання таких технологій вже сприймається як невіддільна частина формування умов для такого розвитку. Цифрові технології впливають на функціонування економічних систем різних рівнів, включаючи суб'єктів господарювання, регіональні територіальні системи, національну економіку. Для кожної з таких системи цифрові технології формують свій потенціал для подальшого розвитку.

Значним і не до кінця вивченим є потенціал використання цифрових технологій у напрямку трансформації аграрної сфери. Такі технології сьогодні також перебувають у процесі активного розвитку, удосконалення, оновлення і таким чином зрозуміти їх можливості впливу на діяльність економічних суб'єктів поки що дуже складно. Цифровий простір є складним об'єктом дослідження, особливо з позиції пошуку можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій в умовах їх удосконалення і постійного винайдення нових інформаційних інновацій.

У сфері аграрного бізнесу цифрові технології трансформують діяльність економічних суб'єктів, які залучені до цієї сфери, змінюють систему управління аграрних підприємств, впливаючи на діяльність усіх підсистем їхньої господарської діяльності.

Для детального дослідження особливостей впливу цифровізації на розвиток сфери аграрного бізнесу розглянемо спочатку з теоретичного погляду сутність цифровізації як об'єктивного процесу, який сьогодні відбувається в

межах усіх економічних систем, є невіддільною частиною суспільного розвитку. Для цього представимо декілька концепцій розгляду цифровізації, які трапляються в науковій літературі:

1) цифровізація охоплює цілу мережу процесів, які використовують цифрові дані для оптимізації таких завдань, як виставлення рахунків, бухгалтерський облік і управління запасами за допомогою технологій; цифровізація – процес використання цифрових інструментів окремими особами, підприємствами та організаціями для підвищення швидкості, ефективності та цінності своєї роботи [24];

2) цифровізація – це пучок інновацій, які є потужним трансформатором для соціально-економічних систем, що змінює структуру і якість процесів у системі, підвищуючи її ефективність [13, с. 213];

3) цифровізація – насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір [18];

4) цифровізація – впровадження ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій), включаючи Інтернет, мобільні технології та пристрої, а також аналітику даних, що використовується для покращення створення, збору, обміну, агрегації, комбінування, аналізу, доступу, пошуку та представлення цифрових даних, контенту, в тому числі для розробки сервісів і додатків [10, с. 312-313];

5) цифровізація – процес, який заснований завдяки можливостям ІТ-сфери, застосування комунікаційно-інформаційних технологій підприємством для досягнення своїх цілей та мети, метод трансформації існуючих бізнес-процесів шляхом їх диджиталізації [2, с. 19];

6) цифровізація – це сучасний етап розвитку суспільства та економіки, який супроводжується значним рівнем дифузії інформаційних технологій, інформаційних ресурсів та суспільних процесів, унаслідок чого відбувається оцифрування даних різної природи, що розширює можливості їх використання в усіх сферах людської діяльності [6, с. 26];

7) цифровізація – процес впровадження цифрових технологій для зміни бізнес-моделі з метою отримання вигоди від використання нових передових технологій, що обробляють гігантський цифровий потік інформації в межах динамічної цифрової мережі [23];

8) цифровізація – це глибинна трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами [3, с. 34]

9) цифровізація – це процес розбудови якісно нової системи економічних відносин, заснований на нових методах генерування, обробки, збереження, передачі даних за допомогою комп'ютерних технологій, що об'єднуються за ознакою нематеріальності, існування та обігу виключно в цифровій формі [11, с. 61];

10) цифровізація – процес, спрямований на диджитизацію всіх світових ресурсів (створення цифрових копій) і формування мережевих платформ взаємодії, з метою отримання прогнозованого та гарантованого результату від будь-якого керуючого впливу [4, с. 61].

Можна стверджувати, що за своєю сутністю цифровізація являє собою процес трансформації систем різної природи в результаті впливу на них цифрових технологій.

Серед особливостей цифровізації економічних систем доцільно виокремити такі:

– обов'язкове використання інформаційно-комунікаційних технологій для впливу на розвиток економічних систем різних типів;

– пов'язана з процесами збору, групування, систематизації, обробки, аналізу та використання інформації різного змісту та призначення;

– є комплексним процесом, який як правило впливає на функціонування значної кількості компонентів складних макроекономічних систем та окремих підсистем у функціонуванні суб'єктів господарювання;

– фактично вимагає від економічних систем врахування впливу цифровізації незалежно від сили такого впливу та рівня проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у функціонування такої системи, оскільки вже сьогодні значна кількість зазначених систем взаємодіють з іншими системами через використання виключно окреслених технологій;

– підвищує гнучкість економічних систем, сприяє прискоренню внутрішніх процесів обміну інформацією, матеріальними та фінансовими ресурсами;

– позитивно впливає на систему управління економічними системами, змінюючи середовище, в якому відбувається таке управління, трансформуючи системи інформаційного менеджменту;

– підвищує важливість і стимулює розвиток творчих професій, креативності, інноваційності у функціонуванні та розбудові економічних систем;

– постійно змінюється, удосконалюється відповідно до нових передових досягнень у сфері інформаційних інновацій;

– формує нові сфери та галузі національного господарства через виникнення і активний розвиток нових видів економічної діяльності, які пов'язані з розробкою, вдосконаленням та використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

– є фактором забезпечення конкурентоспроможності економічних систем, оскільки цифрові технології забезпечують підвищення ефективності їх функціонування;

– уже є невід'ємною складовою функціонування національно господарства, регіональної економіки та економічних суб'єктів [4; 6].

Перелік перерахованих особливостей процесу цифровізації, який відбувається сьогодні в економічних системах, може бути розширеним.

Беззаперечно, одну з ключових ролей цифровізація відіграє в розвитку бізнесу. Сьогодні використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє значно підвищити ефективність підприємницької діяльності, забезпечити більш якісне управління ризиками, які виникають в зовнішньому середовищі, розширити масштаби бізнесу. На рис. 1 представлені основні напрямки впливу цифровізації на діяльність суб'єктів господарювання.

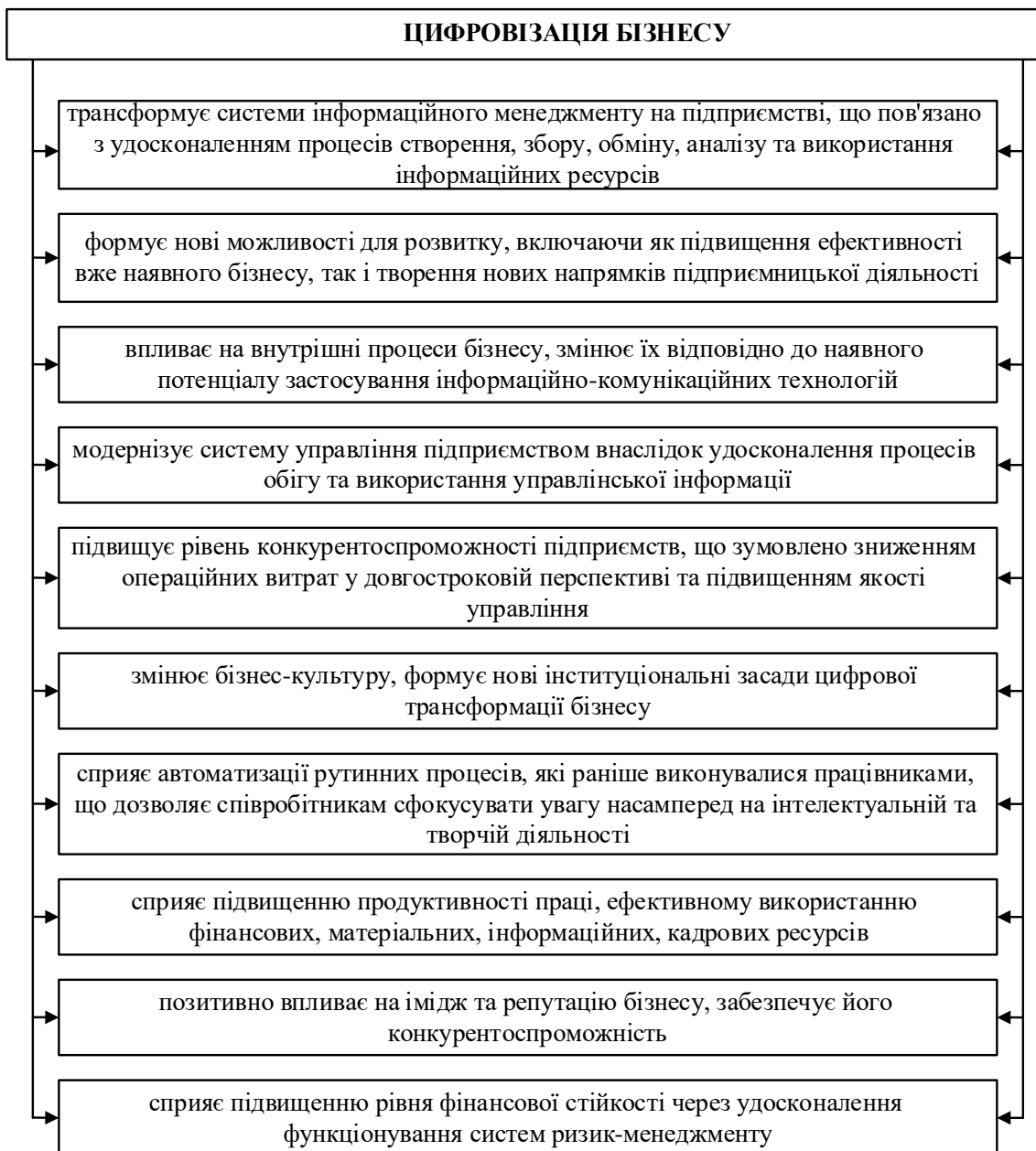

Рис. 1. Роль цифровізації в розвитку сучасного бізнесу

Джерело: складено авторкою на основі [1; 9; 19].

Враховуючи представлені вище теоретичні положення щодо визначення сутності «цифровізації» та особливостей її впливу на суб'єктів підприємницької діяльності, розглянемо основні тренди розробки та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у сфері агробізнесу.

У сучасних умовах в аграрних підприємств існують серйозні виклики щодо правильного використання потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій у власній діяльності. Як засвідчує вже наявний досвід використання таких технологій цими суб'єктами, вони дозволяють отримати значні переваги насамперед підвищити ефективність використання ресурсів (земельних, водних, матеріальних), забезпечити зростання рівня врожайності, лише при достатньому підході до їх поступового впровадження в господарську діяльність, впровадженні дієвої та опрацьованої стратегії цифрової трансформації.

Досвід розвинутих країн, в яких вже сьогодні аграрні підприємства активно застосовують потенціал цифрових технологій, засвідчує важливість їх використання для забезпечення стійкості зазначених підприємств, підвищення їхньої здатності протидіяти постійним коливанням на ринках сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства. У сукупності використання таких технологій формує сприятливі умови для підвищення рівня конкурентоспроможності всієї галузі сільського господарства в структурі національної економіки країни.

Аграрний бізнес розглядається в межах статті як сектор економіки, який складається з окремих напрямів діяльності, у межах яких суб'єкти господарювання здійснюють виробництво, переробку, реалізацію сільськогосподарської продукції, створення агропромислової продукції з метою отримання прибутку та додаткових соціальних результатів [8, с. 63].

Отже, цифровізація аграрного бізнесу – це процес розробки, проникнення та використання цифрових технологій у діяльність, яка пов'язана з виробництвом, переробкою, реалізацією сільськогосподарської продукції, створенням агропромислової продукції з метою отримання прибутку та додаткових соціальних результатів.

На рис. 2 систематизовано переваги використання цифрових технологій у діяльності аграрних підприємств.

Серед основних передумов цифровізації аграрного бізнесу можна виокремити такі:

– можливість підвищити врожайність сільськогосподарських культур, що безпосередньо впливає на результати економічної діяльності аграрних підприємств і дозволяє задовольнити постійний попит на продовольство у світі з урахуванням обмеженості ресурсів для його виробництва;

– зростаючий рівень світової конкуренції на ринках аграрної продукції та поглиблення глобалізаційних процесів у світі, що вимагає підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств за рахунок використання інноваційних технологій у власній діяльності;

– зміна парадигми здійснення підприємницької діяльності через впровадження моделі сталого розвитку суспільства, окремих економічних систем, що можливо досягти за рахунок активного використання цифрових технологій. Такі технології дозволяють раціональніше використовувати природні ресурси, мінімізувати вплив аграрного бізнесу на навколишнє середовище;

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

- зміна клімату в багатьох регіонах, що вимагає використання цифрових технологій для більш ефективного споживання необхідних для ведення сільськогосподарства ресурсів (земельні, водні, лісові, використання добрив тощо);
- активний розвиток цифрових технологій та поступове зниження витрат на їх використання в підприємницькій діяльності, що дозволяє застосувати потенціал таких технологій не лише великим агрохолдингом, але й меншими за масштабами діяльності аграрними підприємствами;
- покращення доступу до Інтернету в сільській місцевості [17; 20; 21].

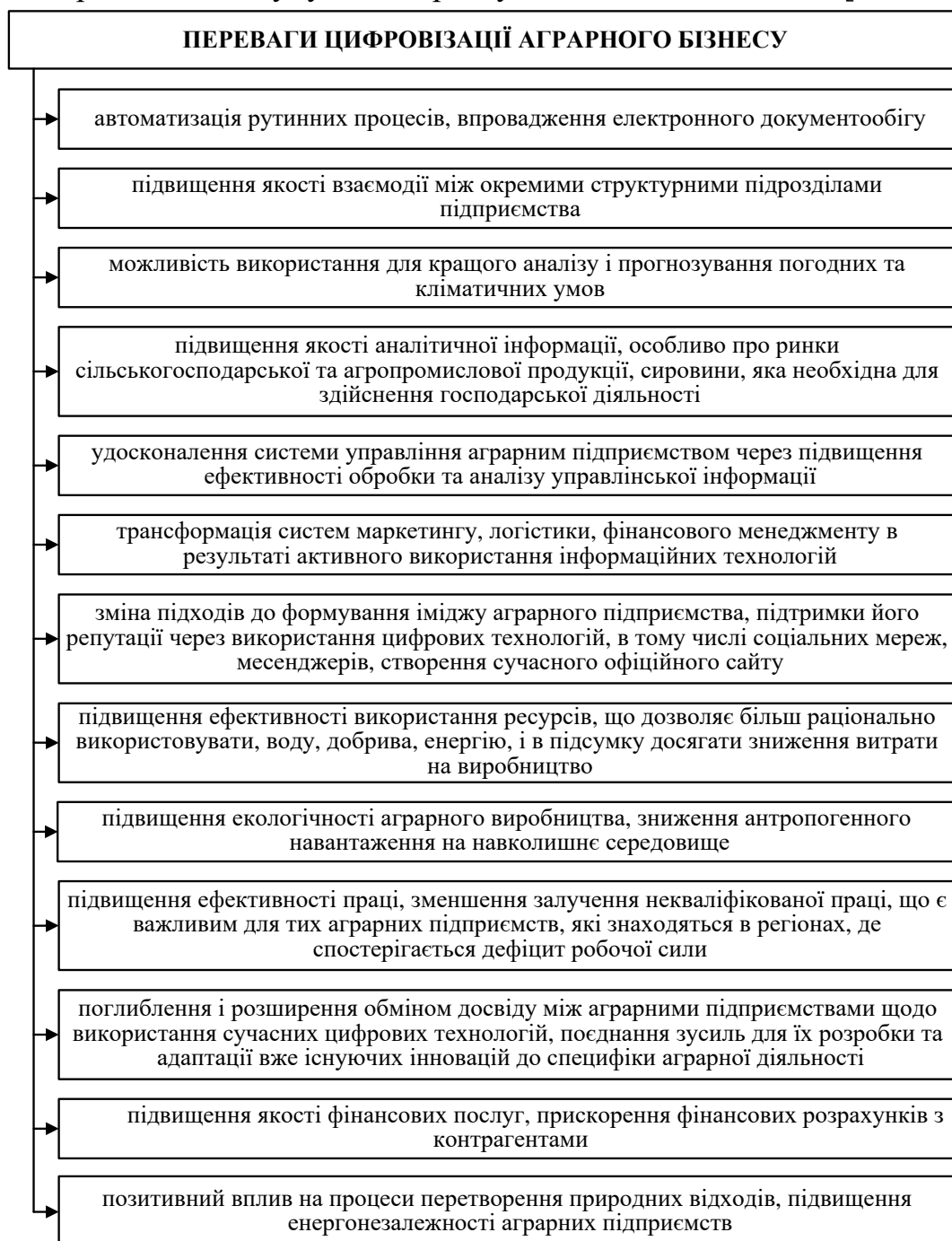

Рис. 2. Переваги цифровізації аграрного бізнесу

Джерело: складено авторкою на основі [5; 7; 22].

Поступове впровадження інформаційно-комунікаційних технологій аграрними підприємствами створює нові можливості для розвитку таких підприємств і створює новий поштовх до розвитку цифрових технологій у цій сфері. Саме активне використання цифрових технологій формує попит від аграрних підприємств на нові, більш сучасні цифрові технології, для підприємців стає більш зрозумілими можливості використання цифрових технологій в різних нішах, сферах аграрного виробництва. Це у свою чергу також стимулює розвиток цифровізації аграрного сектору і таким чином можна стверджувати, що безпосередньо між цифровізацією і розвитком аграрного бізнесу є взаємний вплив.

Беззаперечно, цифровізації притаманні не лише переваги, які вона дозволяє отримати суб'єктам підприємницької діяльності від активного використання інформаційно-комунікаційних технологій, існують певні загрози, ризики активного використання цифрових технологій в економічній діяльності аграрних підприємств. Такі загрози насамперед пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки зазначених підприємств та інших економічних систем. На рис. 3 представлено перелік недоліків цифровізації сфери аграрного бізнесу.

Дійсно для цифровізації аграрного бізнесу притаманними є не лише переваги, але і недоліки. Ефективність використання цифрових технологій в аграрній сфері залежить від багатьох чинників, у першу чергу від підходу власників аграрних підприємств до використання потенціалу нових технологій, організації процесу трансформації відповідних бізнес-процесів з урахуванням їх внутрішньої спроможності використовувати інформаційні інновації у своїй діяльності. Цілком зрозуміло, що процес цифрової трансформації є поступовим і вимагає від власників, керівників аграрних підприємств відповідних знань, навичок та бажання впроваджувати нові інформаційні інновації у роботу таких підприємств.

Висновки і пропозиції. Отже, у статті поглиблено теоретико-прикладні положення цифровізації сфери аграрного бізнесу. Встановлено, що процеси використання інформаційно-комунікаційних технологій суб'єктам господарювання, які здійснюють свою діяльність в окресленні сфері, є об'єктивними і на сьогодні є важливими для забезпечення, в першу чергу, конкурентоспроможності таких суб'єктів. У статті детально проаналізовано сутність цифровізації та особливості її впливу на розвиток сучасного бізнесу. Зокрема, визначено, що цифровізація дозволяє в сучасних умовах суб'єктам підприємницької діяльності отримати значні позитивні ефекти від поступового використання цифрових технологій у власній діяльності. Проте це вимагає досить глибокої трансформації бізнесу, враховуючи можливості і потенціал використання таких технологій. У підсумку визначено що цифрова трансформація сучасного бізнесу є стабільним процесом, який сьогодні відбувається у діяльності значної кількості суб'єктів підприємницької діяльності, особливо в тих сферах, де спостерігається високий рівень конкуренції між ними.

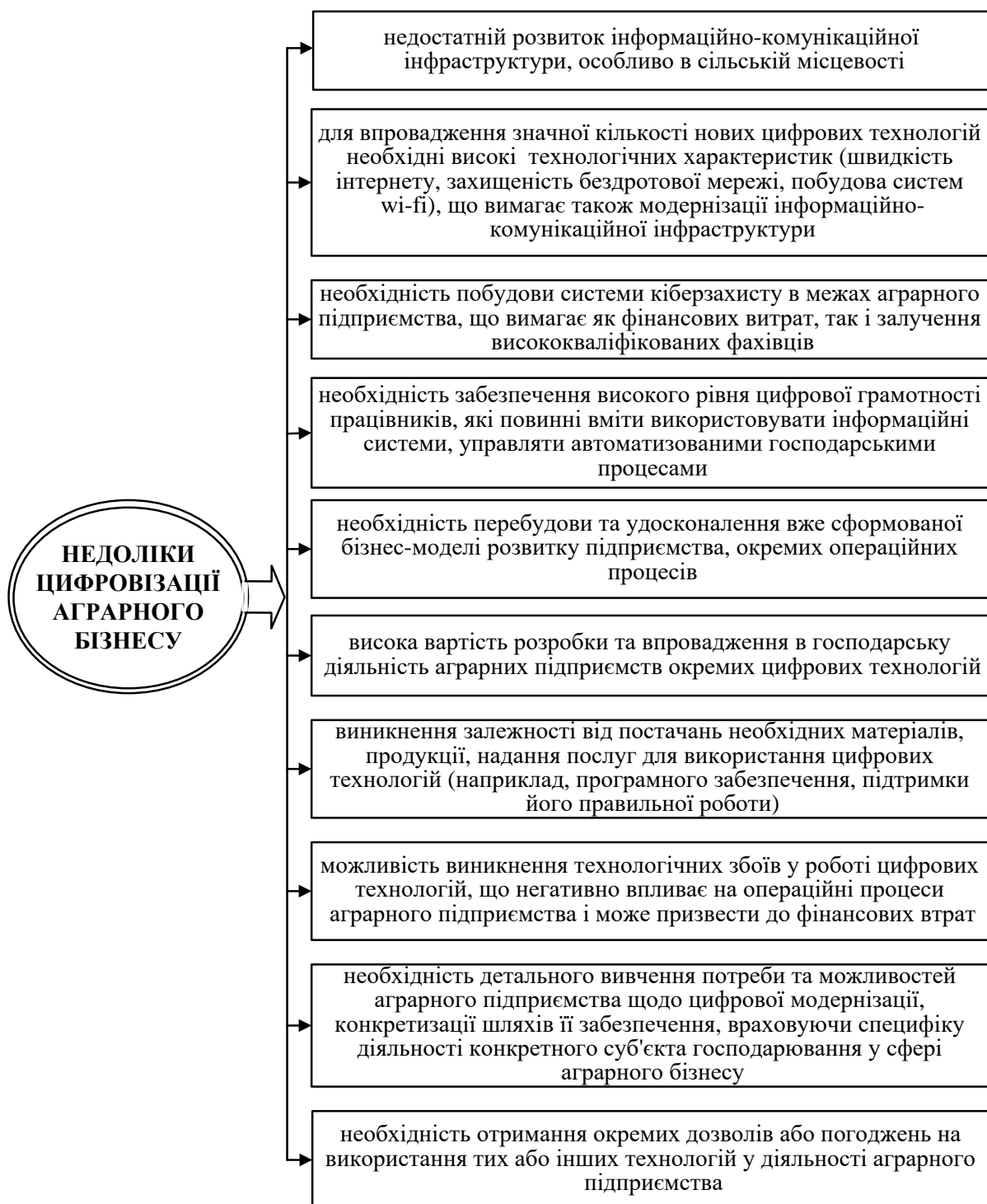

Рис. 3. Негативні наслідки цифровізації аграрного бізнесу
Джерело: складено авторкою на основі [15; 16; 12].

Також у статті вагома увага приділена обґрунтуванню сутності та особливостей цифровізації саме аграрного бізнесу. На основі визначення сутності такого бізнесу у статті конкретизовано зміст поняття «цифровізація аграрного бізнесу». Також, враховуючи особливості здійснення бізнесу в аграрній сфері, у статті визначено особливості цифровізації такого бізнесу.

Встановлено, що в сучасних реаліях аграрні підприємства намагаються залучати цифрові технології до власної діяльності, оскільки це дозволяє їм отримати значні переваги у виробництві сільськогосподарської продукції та продовольства, в управлінні такими підприємствами. З'ясовано, що в першу чергу цифрові технології залучають та використовують у власній діяльності великі агрохолдинги, оскільки володіють необхідними фінансовими ресурсами для впровадження комплексних інформаційних рішень у власну діяльність. При цьому дефіцит фінансових ресурсів стримує процеси цифровізації малих та середніх підприємств в аграрній сфері.

Детальний розгляд переваг і недоліків цифровізації аграрного бізнесу дозволили обґрунтувати складність цього процесу та важливість для аграрних підприємств впроваджувати системи запобігання виникненню загроз та ризиків від використання цифрових технологій для їх економічного розвитку. У статті виявлено, що незважаючи на значну кількість переваг цифровізації для аграрного бізнесу, існують також і недоліки застосування цифрових технологій, не врахування яких при формуванні моделі цифрової трансформації бізнесу може нівелювати всі переваги від використання зазначених технологій. Саме тому для забезпечення ефективної цифрової трансформації аграрних підприємств важливими залишається питання ефективного управління такими підприємствами, формування дієвої стратегії їх цифрової трансформації.

Список використаних джерел

1. Бавико О. Є. Цифровізація бізнес-процесів як елемент стратегії сталого смарт-розвитку підприємницьких структур [Електронний ресурс] / О. Є. Бавико // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2023. – № 2 (24). – С. 15–23. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/ejoru/2023/No2/15.pdf>.
2. Гудзь О. Є. Диджиталізація, як конкурентна перевага підприємств [Електронний ресурс] / О. Є. Гудзь, С. А. Федюнін, В. В. Щербина // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2019. – № 3. – С. 18–24. – Режим доступу: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215>.
3. Гусева О. Ю. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізації / О. Ю. Гусева, С. В. Легомінова // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2018. – № 1(28). – С. 33–39.
4. Давиденко Г. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація [Електронний ресурс] : монографія / Ганна Давиденко. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 240 с. – Режим доступу: https://vsei.vn.ua/images/Doc/Nauka/Inclusivna_osvita/cifrova-inklyuziyata-dostupnist-socialna-didzhitalizaciya.pdf.
5. Демчишак Н. Б. Цифровізація аграрного сектору в умовах відкриття ринку землі в Україні [Електронний ресурс] / Н. Б. Демчишак, О. О. Радух, В. М. Гриб // Агросвіт. – 2020. – № 12. – С. 10–18. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2020/3.pdf.
6. Дубина М. В. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства [Електронний ресурс] / М. В. Дубина, О. М. Козлянченко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 3(19). – С. 021–032. – Режим доступу: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/195621>.

7. Каліна І. І. Концептуальні засади побудови цифровізації аграрного сектору [Електронний ресурс] / І. І. Каліна // Ефективна економіка. – 2019. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8232>.

8. Кифяк В. Теоретичні положення обґрунтування сутності та особливостей розвитку агробізнесу / В. Кифяк // Науковий вісник Полісся. – 2024. – № 1(28). – С. 56-71.

9. Кобернюк С. Напрями цифровізації маркетингу аграрних підприємств [Електронний ресурс] / С. Кобернюк, В. Карпенко // Innovation and Sustainability. – 2023. – № 1. – С. 204–212. – Режим доступу: <http://surl.li/qmmnhk>.

10. Коваленко Н. В. Цифровізація бізнес-процесів аграрних підприємств: технології та інструменти [Електронний ресурс] / Н. В. Коваленко, О. А. Юрченко, Т. К. Пуаліна // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. – 2024. – Вип. 40. – С. 309-316. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49158/1/O_Yurchenko_et_NZLYBP_2024_40_FEU.pdf.

11. Коваленко Ю. О. Процеси діджиталізації економіки та їх оцінка: регіональний аспект [Електронний ресурс] / Ю. О. Коваленко // Науковий вісник ДонНТУ. – 2020. – № 1(4), 2(5). С. 60-68. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1198067.pdf>.

12. Маркевич К. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів [Електронний ресурс] / Катерина Маркевич // Разумков Центр. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>.

13. Мірошніченко О. В. Цифрова трансформація аграрних відносин як правова категорія [Електронний ресурс] / О. В. Мірошніченко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. – № 12. – С. 212-216. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/12_2023/52.pdf.

14. Панкратова О. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту [Електронний ресурс] / О. Панкратова // Економіка та суспільство. – 2021. – № 33. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/927>.

15. Петрашевська А. Д. Переваги та недоліки діджиталізації економічних процесів на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Ангеліна Дмитрівна Петрашевська, Ліна Сергіївна Галіус // Регіональна економіка та управління. – 2019. – № 1. – С. 157-160. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/825387>.

16. Піщенко О. Стратегії цифрового аграрного сектору в умовах в еколого-економічної безпеки [Електронний ресурс] / Олег Піщенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2022. – № 5, Том 1. – С. 303-310. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-310-50.pdf>.

17. Попело О. Капіталізація інтегрованих аграрно-промислових формувань у воєнний період / О. Попело, І. Лопашук // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2023. – № 3(35). – С. 132–140. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-132-140](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-132-140).

18. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.

19. Селезньова Г. Вплив розвитку цифрової економіки на конкурентне середовище вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Г. Селезньова, Г. Чумак // Підприємництво та інновації. – 2022. – № 25. – С. 69-74. – Режим доступу: <http://surl.li/lvgscx>.

20. Тарасюк А. Тренди цифровізації сільськогосподарських підприємств України [Електронний ресурс] / А. Тарасюк, В. Гамалій // Scientia fructuosa. – 2021. – № 139. – С. 72–85. – Режим доступу: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2021/05/07.pdf>.

21. Цифрові можливості аграрної економіки України у воєнний період / А. В. Шестакова, В. О. Ткачук, Т. Ю. Мельник, В. В. Травін // Економіка, управління та адміністрування. – 2022. – № 3(101). – С. 15–23. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-3\(101\)-15-23](https://doi.org/10.26642/ema-2022-3(101)-15-23).

22. Rudenko M. The influence of digitalization of agricultural enterprises on the development of rural areas [Electronic resource] / Mykola Rudenko // Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. – 2021. – Vol. 2, No. 26. – Pp. 137–144. – Accessed mode: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/682>.

23. The Shift towards a Digital Business Model: A Strategic Decision for the Female Entrepreneur. Women Entrepreneurs and Strategic Decision Making in the Global Economy / Scuotto V., Serravalle F., Murray A., Viassone M. – Hershey, PA: IGI Global, 2019. DOI:10.4018/978-1-5225-7479-8.ch007.

24. What Is Digitalization in Business? Basics and Best Practices [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.upwork.com/resources/digitalization-in-business>.

References

1. Bavyko, O.Ye. (2023). Tsyfrovizatsiia biznes-protseviv yak element stratehii staloho smart-rozvytku pidpriemnytskykh struktur [Digitization of business processes as an element of the strategy of sustainable smart development of business structures]. *Ekonomich-nyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu – Economic Journal of Odessa Polytechnic University*, (2(24)), 15–23. <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No2/15.pdf>.

2. Hudz, O.Ye., Fediunin, S.A., Shcherbyna, V.V. (2019). Dydzhytalizatsiia, yak konkurentna perevaha pidpriemstv [Digitalization as a competitive advantage of enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economics. Management. Business*, (3), 18-24. <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215>.

3. Husieva, O.Yu., Lehominova, S.V. (2018). Didzhytalizatsiia – yak instrument udoskonalennia biznes-protseviv, yikh optymizatsii [Digitization – as a tool for improving business processes, their optimization]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Economics. Management. Business*, (1(28)), 33–39.

4. Davydenko, H. (2023). Tsyfrova inkluziia ta dostupnist: sotsialna didzhytalizatsiia [Digital inclusion and accessibility: social digitalization]. TVORY. https://vsei.vn.ua/images/Doc/Nauka/Inklusivna_osvita/cifrova-inklyuziya-ta-dostupnist-socialna-didzhitalizaciya.pdf.

5. Demchyshak, N.B., Radukh, O.O., Hryb, V.M. (2020). Tsyfrovizatsiia aharnoho sektoru v umovakh vidkryttia rynku zemli v Ukraini [Digitization of the agricultural sector in the context of the opening of the land market in Ukraine]. *Ahrosvit – Agrosvit*, (12), 10–18. http://www.agrosvit.info/pdf/12_2020/3.pdf.

6. Dubyna, M.V., Kozliancheko, O.M. (2021). Kontseptualni aspekty doslidzhennia sutnosti didzhytalizatsii ta yii roli v rozvytku suchasnoho suspilstva [Conceptual aspects of the study of the essence of digitization and its role in the development of modern society]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (3(19)), 021–032. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/195621>.

7. Kalina, I.I. (2019). Kontseptualni zasady pobudovy tsyfrovizatsii aharnoho sektoru [Conceptual principles of digitalization of the agricultural sector]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (10). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8232>.

8. Kyfiak, V. (2024). Teoretychni polozhennia obgruntuvannia sutnosti ta osoblyvosti rozvytku ahrobiznesu [Theoretical provisions of the justification of the essence and features of the development of agribusiness]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin Polissya*, (1(28)), 56-71.

9. Koberniuk, S., Karpenko, V. (2023). Napriamy tsyfrovizatsii marketynhu ahrarykh pidpriemstv [Directions of digitalization of marketing of agricultural enterprises]. *Innovation and Sustainability – Innovation and Sustainability*, (1), 204–212. <http://surl.li/qmmnhk>.

10. Kovalenko, N.V., Yurchenko, O.A., Pualina, T.K. (2024). Tsyfrovizatsiia biznes-protseviv ahrarykh pidpriemstv: tekhnolohii ta instrumenty [Digitalization of business processes of agricultural enterprises: technologies and tools]. *Naukovi zapysky Lvivskoho*

universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Digitalization of business processes of agricultural enterprises: technologies and tools, 40, 309-316. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49158/1/O_Yurchenko_et_NZLYBP_2024_40_FEU.pdf.

11. Kovalenko, Yu.O. (2020). Protsesy didzhytalizatsii ekonomiky ta yikh otsinka: rehionalnyi aspekt [Processes of digitalization of the economy and their evaluation: regional aspect]. *Naukovyi visnyk DonNTU – Scientific Bulletin of DonNTU*, 1(4)(2(5)), 60-68. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1198067.pdf>.

12. Markevych, K. (2021). Tsyfrovizatsiia: perevahy ta shliakhy podolannia vyklykiv [Digitization: advantages and ways to overcome challenges]. *Razumkov Tsent*. <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>.

13. Miroshnychenko O.V. (2023). Tsyfrova transformatsiia ahrarnykh vidnosyn yak pravova katehoriia [Digital transformation of agrarian relations as a legal category]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, (12), 212-216. http://lsej.org.ua/12_2023/52.pdf.

14. Pankratova, O. (2021). Tsyfrovizatsiia yak suchasnyi trend rozvytku menedzhmentu [Digitization as a modern trend of management development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (33). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/927>.

15. Petrashevskaya, A.D., Halius, L.S. (2019). Perevahy ta nedoliky didzhytalizatsii ekonomichnykh protsesiv na suchasnomu etapi [Advantages and disadvantages of digitalization of economic processes at the current stage]. *Rehionalna ekonomika ta upravlinnia – Regional economy and management*, (1), 157-160. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/825387>.

16. Pishchenko, O. (2022). Stratehii tsyfrovoho ahrarnoho sektoru v umovakh v ekoloho-ekonomichnoi bezpeky [Strategies of the digital agrarian sector in conditions of ecological and economic security]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, 5(1), 303-310. <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-310-50.pdf>.

17. Popelo, O., Lopashchuk, I. (2023). Kapitalizatsiia intehrovanykh ahrarno-promyslovykh formuvan u voyennyi period [Capitalization of integrated agricultural and industrial formations in the war period]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (3(35)), 132–140. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-132-140](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-132-140).

18. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii [On the approval of the Concept of the Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018-2020 and the approval of the plan of measures for its implementation], Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 17.01.2018 № 67-r. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.

19. Seleznova, H., Chumak, H. (2022). Vplyv rozvytku tsyfrovoy ekonomiky na konkurentne seredovyshe vitchyznianykh pidpriemstv [The impact of the development of the digital economy on the competitive environment of domestic enterprises]. *Pidpryyemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, (25), 69-74. <http://surl.li/lvgscx>.

20. Tarasiuk, A., Hamalii, V. (2021). Trendy tsyfrovizatsii silskohospodarskykh pidpriemstv Ukrainy [Trends in digitalization of agricultural enterprises of Ukraine]. *Scientia fructuosa*, (139), 72–85. <http://visnik.knute.edu.ua/files/2021/05/07.pdf>.

21. Shestakova, A.V., Tkachuk, V.O., Melnyk, T.Yu., Travin, V.V. (2022). Tsyfrovi mozhlyvosti ahrarnoy ekonomiky Ukrainy u voiennyi period [Digital opportunities of the agrarian economy of Ukraine in the war period]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, management and administration*, (3(101)), 15–23. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-3\(101\)-15-23](https://doi.org/10.26642/ema-2022-3(101)-15-23).

22. Rudenko, M. (2021). The influence of digitalization of agricultural enterprises on the development of rural areas. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 2(26), 137–144. <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/682>.

23. Scuotto, V., Serravalle, F., Murray, A., Viassone, M. (2019). *The Shift towards a Digital Business Model: A Strategic Decision for the Female Entrepreneur. Women Entrepreneurs and Strategic Decision Making in the Global Economy*. Hershey, PA: IGI Global, DOI:10.4018/978-1-5225-7479-8.ch007.

24. What Is Digitalization in Business? Basics and Best Practices. <https://www.up-work.com/resources/digitalization-in-business>.

Отримано 03.06.2024

UDC 004:338.432(477)

Victoria Kyfyak

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Business Economics and HR Management
Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovycha (Chernivtsi, Ukraine)

E-mail: v.kyfyak@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57225067015>

THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF DIGITALISATION OF THE AGRIBUSINESS SECTOR

Within the article, theoretical and applied provisions of digitalization of the agribusiness sector are deepened. To do this, in the article, approaches to the category of “digitalization” available in the scientific literature are analyzed, and the essence of agrarian business as a type of entrepreneurial activity are specified. The article also focuses on specifics of the impact of digitalization on functioning and development of economic systems. This made it possible to emphasize relevance of using information and communication technologies by economic entities in modern environment, since these technologies allow business entities gaining benefits for their own work and, above all, ensuring the increase in their own competitiveness.

In the article, the essence of the digitalization concept of agribusiness is examined, which is proposed to be considered as development, penetration and use of digital technologies in the activity, which is associated with production, processing, sale of agricultural products, creation of agro-industrial products to generate profit, social effects and ensure appropriate level of competitiveness and sustainability.

Analysis of the concept of “digitalization of the agribusiness” allowed highlighting peculiarities of the use of digital technologies in activities of agricultural and agro-industrial enterprises, taking into account specifics of agricultural enterprises and factors that affect their activities.

A detailed consideration of advantages and disadvantages of digitalization of the agribusiness made it possible to substantiate complexity of this process and importance of understanding the need for the agricultural enterprises to implement systems for preventing threats and risks from using digital technologies for their economic condition. It is revealed in the article that despite a significant number of advantages of digitalization of the agribusiness, there are also disadvantages of using digital technologies in the agrarian sector; which, if not taken into account when forming a model of transformations of digital business, may offset all benefits of using these technologies. That is why to ensure effective digital transformation of agricultural enterprises, issues of effective management of these enterprises and development of the effective strategy for their digital transformation remain important.

Keywords: digitalization; agrarian sector; agrarian business; digital transformation; digitalization of the agribusiness; national economy.

Fig.: 3. References: 24.